

VI. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1^ο κριτήριο για ωριαία δοκιμασία

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το συγκεκριμένο κριτήριο ενδείκνυται να χρησιμοποιηθεί μετά την ολοκλήρωση της ενότητας της σχετικής με την παρουσίαση και κριτική ενός λογοτεχνικού κειμένου. Στους μαθητές δίδονται δύο σύντομα κείμενα, ένα παρουσίασης και του ένα κριτικής του ίδιου λογοτεχνικού βιβλίου. Οι μαθητές καλούνται να διακρίνουν το πληροφοριακό από το αξιολογικό μέρος κάθε κειμένου, να προσδιορίσουν τα θέματα για τα οποία εκφράζονται αξιολογικές κρίσεις, να διακρίνουν την παρουσίαση από την κριτική αναγνωρίζοντας τις τεκμηριωμένες κρίσεις που περιέχει η λογοτεχνική κριτική, και, τέλος, να δικαιολογήσουν το ύφος των δύο κειμένων με βάση την περίσταση επικοινωνίας για την οποία συντάχθηκαν.

B. ΚΕΙΜΕΝΑ

Τα δύο ακόλουθα κείμενα είναι η παρουσίαση και η κριτική του βιβλίου του Θ. Γρηγοριάδη, *Τα νερά της Χερσονήσου*, Εκδόσεις Κέδρος, 1998. Αφού τα διαβάσετε προσεκτικά, να απαντήσετε στις ερωτήσεις που ακολουθούν.

- α.** *Μια περιπέτεια εποχής. Τρεις άντρες αναζητούν τα εβδομήντα θαυματουργά αγιάσματα. Στην πορεία τους όλα κρίνονται: πίστη, ταυτότητα, ερωτική συμπεριφορά.
Ένα ζωντανό μυθιστόρημα πλημμυρισμένο από εικόνες, δάση και νερά, καιτά και δροσερά, και καμιά φορά θαυματουργά.*
- β.** *Εκ πρώτης όψεως πρόκειται για ιστορικό μυθιστόρημα, στο οποίο ο συγγραφέας ιστορεί το οδοιπορικό τριών ανθρώπων στην Ανατολική Ρωμυλία και στη Θράκη το μακρινό καλοκαίρι του 1906. Ενός νεαρού άγγλου, αριστοκρατικού γόνου και λάτρη της αρχαίας Ελλάδας, του Έλληνα διερμηνέα του και ενός Οθωμανού σπουδαστή, που θα συναντηθούν στους Φιλίππους και διαβαίνοντας την οροσειρά της Ροδόπης θα πορευτούν προς την Φιλιππούπολη και την περιοχή των Σαράντα Εκκλησιών, όπου τους περιμένει το «μοιραίο», στο οποίο μόνο ο μουσουλμάνος πιστεύει. Από κει οι δύο επιζήσαντες θα συνεχίσουν προς την Ανδριανούπολη με τελικό προορισμό την Κωνσταντινούπολη.*

Ο συγκεκριμένος ιστορικός τόπος και χρόνος δημιουργεί την προσδοκία ενός περιπετειώδους μυθιστορήματος, αν όχι με πλοκή, σίγουρα με δράση. Όμως τα ιστορικά συμβάντα της περιόδου δεν στέκονται αφορμή για δράση, αλλά για ενδοσκόπηση και συζητήσεις. Έτσι από μία άποψη το μυθιστόρημα θα μπορούσε να χαρακτηριστεί και μυθιστόρημα ιδεών.

Οι ήρωες, αν και τοποθετούνται σε ένα πολλαπλώς εξακριβωμένο ιστορικό πλαίσιο, είναι πλασματικοί - ο ευτυχέστερος στο σχεδιασμό του χαρακτήρα είναι ο Άγγλος. Κατά τη γνώμη μας άλλωστε περιττεύει και το σημείωμα με τις πηγές στο τέλος του βιβλίου, διότι η λογοτεχνία είναι μετάπλαση και για να λειτουργήσει, επιβάλλεται ο συγγραφέας να σβήσει τα ίχνη της έρευνάς του.

Πάντως ο συγγραφέας ευστοχεί στον τρόπο αφήγησης, η οποία από κεφάλαιο σε κεφάλαιο μετατοπίζεται κυκλικά, αναδεικνύοντας τις διαφορετικές νοοτροπίες των τριών ηρώων.

(Το κείμενο κριτικής του βιβλίου του Θ. Γρηγοριάδη, *Τα νερά της Χερσονήσου*, Εκδόσεις Κέδρος, 1998, προέρχεται από άρθρο της Μαρής Θεοδοσοπούλου με τίτλο «Το ταξίδι των τριών» στην εφημερίδα «το Βήμα» -18. 10. 1998- και είναι διασκευασμένο.)

Γ. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Να διακρίνετε το πληροφοριακό από το αξιολογικό μέρος στα δύο κείμενα, υπογραμμίζοντας τα σχόλια.

(μονάδες 5)

2. Στο καθαρά αξιολογικό μέρος κάθε κειμένου να προσδιορίσετε τα θέματα για τα οποία εκφράζονται αξιολογικές κρίσεις.

(μονάδες 5)

3. Ποιο κείμενο περιέχει περισσότερο τεκμηριωμένα σχόλια και γιατί; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας λαμβάνοντας υπόψη σας το βασικό σκοπό της σύνταξης κάθε κειμένου.

(μονάδες 5)

4. Να χαρακτηρίσετε το ύφος κάθε κειμένου και να δικαιολογήσετε τις υφολογικές διαφορές τους, λαμβάνοντας υπόψη την περίσταση επικοινωνίας για την οποία γράφτηκε το κάθε κείμενο (σκοπός σύνταξης, αποδέκτης κειμένου).

(μονάδες 5)

2ο κριτήριο για ωριαία δοκιμασία

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το συγκεκριμένο κριτήριο ενδείκνυται να χρησιμοποιηθεί μετά την ολοκλήρωση της ενότητας της σχετικής με την κριτική άλλων (πλην λογοτεχνικών) κειμένων. Με τις ερωτήσεις του κριτηρίου αυτού ελέγχεται η ικανότητα των μαθητών:

- α) να διακρίνουν το ουσιώδες από το επουσιώδες και να δίνουν τον πλαγιότιτλο της παραγράφου, και
- β) να διακρίνουν την πληροφορία από το σχόλιο, και να εντοπίζουν τον τρόπο τεκμηρίωσης των σχολίων, παράμετρος βασική σε μια κριτική οποιουδήποτε «αντικειμένου»,
- γ) να αναγνωρίζουν το είδος του κειμένου και
- δ) να χαρακτηρίζουν το ύφος του κειμένου και να το δικαιολογούν με βάση την περίσταση επικοινωνίας για την οποία συντάχθηκε το κείμενο.

B. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οι συγγραφείς Ελένη Αμπατζή και Μανουήλ Τασούλας στο βιβλίο τους «Ινδοπρεπών Αποκάλυψη. Από την Ινδία του εξωτισμού στη λαϊκή μούσα των Ελλήνων» (Εκδόσεις Ατραπός, 1998) μελετούν το θέμα της μεταλλαγής (ή μήπως μεταποίησης;) ινδικών μελωδιών σε ελληνικά λαϊκά άσματα. Εντοπίζουν όλες τις «επιρροές», αλλά δεν παίρνουν τον ρόλο του τιμωρού που θα αποδώσει τη δικαιοσύνη με τις πληροφορίες του. Αντίθετα καλούν τον αναγνώστη να βγάλει τα δικά του συμπεράσματα από τον όγκο των πληροφοριών και αντιμετωπίζουν μάλλον με συμπάθεια τους συνθέτες που εμπνεύστηκαν από τον ινδικό πολιτισμό.

Η συζήτηση για την αρπαγή των μελωδιών έχει ξαναγίνει πολλές φορές στο παρελθόν. Ορισμένοι θα θυμούνται ίσως τον Γιάννη Παπαϊωάννου, ο οποίος αναφερόμενος στην μεταλλαγή των ινδικών μελωδιών, αποτύπωνε ορθά την εικόνα της «κλοπής», με μια όμως υπερβολή στους αριθμούς. Σύμφωνα όμως με τους συγγραφείς του βιβλίου τα ελληνικά τραγούδια των δεκαετιών '50 και '60 στο σύνολό τους υπερβαίνουν τις 5.000. Έτσι μιλώντας για τα «ινδιάνικα», αναφερόμαστε σε περιορισμένο μέρος της εγχώριας δισκοπαραγωγής- περίπου 100 διασκευές με διακυμάνσεις ομοιότητας από το πρωτότυπο- που εντούτοις ανέδειξε μεγάλες επιτυχίες όπως «Μαντουβάλα», «Ποιος σου 'πε δεν σ' αγαπώ», του Καζαντζίδα και της Μαρινέλλας, και άλλα που ερμήνευσαν η Βούλα Πάλλα, ο Μανώλης Αγγελόπουλος, ο Σπύρος και η Ζωή Ζαγοραίου.

Το βιβλίο «Ινδοπρεπών Αποκάλυψη», όπως αναφέρουν οι συγγραφείς, γράφτηκε σε ενάμιση χρόνο. Το συγκεντρωμένο υλικό όμως προδίδει πολυετή ενασχόληση με το θέμα και κυρίως μεράκι. Σε σημείωμα που δημοσιεύεται «αντί epilόγου» μαθαίνουμε ότι ο Τασούλας, οδοντίατρος και συγγραφέας 15 βιβλίων, είναι λάτρης του ινδικού κινηματογράφου και έχει συλλογή από μπομπίνες ταινιών, αφίσες, φωτογραφίες και παλιούς δίσκους. Η Ελένη Αμπατζή, εκπαιδευτική ψυχολόγος και γνώστης δέκα ασιατικών και ευρωπαϊκών γλωσσών, άκουσε για πρώτη φορά τις πρωτότυπες -ινδικές- εκδοχές πασίγνωστων ελληνικών τραγουδιών, όπως των «Όσο αξίζεις εσύ», «Είσαι η ζωή μου, η αναπνοή μου», «Μαντουβάλα» το 1970, όταν πήγε για σπουδές στις ΗΠΑ και έζησε σε διαμερίσματα με ινδές συγκατοίκους.

Εκτός από το αφηγηματικό μέρος του βιβλίου, που ευτυχώς δεν έχει ύφος «μελέτης», παρατίθενται και αναλυτικοί πίνακες. Για παράδειγμα, στον κατάλογο ινδοελληνικών τραγουδιών αναφέρουν: τίτλο ελληνικού τραγουδιού, έλληνα συνθέτη, έλληνα ερμηνευτή, στιχουργό, χρόνο έκδοσης του δίσκου, δισκογραφική εταιρεία, ινδικό τίτλο, ινδό συνθέτη, ινδό τραγουδιστή, χρόνο ινδικής παραγωγής και βαθμό ομοιότητας (σε μια κλίμακα από ένα ως τέσσερα). Αν κάποιος διανοηθεί να πει ότι οι Ινδοί έκλεψαν τους Έλληνες, οι χρονολογίες θα τον διαψεύσουν: τα ινδικά είναι γραμμένα μια δεκαετία νωρίτερα.

(Διασκευασμένα αποσπάσματα από τη βιβλιοκριτική της Λώρης Κέζα με τίτλο «Με τον τρόπο της Ναργκίς», που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Το Βήμα» στις 27.9. 1998)

Γ. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Εντοπίζοντας τα θέματα που θίγονται σε κάθε παράγραφο του κειμένου να δώσετε τον πλαγιότιτλο κάθε παραγράφου.
(μονάδες 8)
2. Να υπογραμμίσετε τα σχόλια του συντάκτη στη τρίτη και τέταρτη παράγραφο και να προσδιορίσετε τον τρόπο (επιχειρήματα, παραδείγματα, πληροφορίες κλπ) με τον οποίο τα τεκμηριώνει.
(μονάδες 6)
3. Να αναγνωρίσετε το είδος του κειμένου που διαβάσατε. Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.
(μονάδες 2)
4. Να χαρακτηρίσετε το ύφος του κειμένου και να το δικαιολογήσετε, λαμβάνοντας υπόψη σας το βασικό σκοπό της σύνταξής του.
(μονάδες 4)

3ο κριτήριο για ωριαία δοκιμασία

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το συγκεκριμένο ωριαίο κριτήριο ενδείκνυται να χρησιμοποιηθεί μετά την ολοκλήρωση της ενότητας της σχετικής με την παρουσίαση και κριτική μιας θεατρικής παράστασης. Με την πρώτη ερώτηση του κριτηρίου διερευνάται η ικανότητα των μαθητών να εντοπίζουν τα συνήθη θέματα που απασχολούν την κριτική μιας παράστασης όπερας και να αποδίδουν διαγραμματικά το κείμενο, διακρίνοντας το ουσιώδες από το επουσιώδες και δίδοντας πλαγιότιτλους σε κάθε παράγραφο του. Με τη δεύτερη ερώτηση ελέγχεται η ικανότητα των μαθητών να μετασχηματίζουν το κείμενο, ώστε να ανταποκρίνεται σε περίσταση επικοινωνίας διαφορετική από αυτή για την οποία αρχικά συντάχθηκε. Η ερώτηση αυτή είναι πιο απαιτητική από την προηγούμενη, γιατί προϋποθέτει ότι οι μαθητές έχουν κατανοήσει τη συνήθη δομή μιας σύντομης παρουσίασης θεατρικής παράστασης και καλούνται τώρα να εφαρμόσουν σε μία παρουσίαση όπερας, θεατρικό είδος για το οποίο δεν έχουν -οι περισσότεροι- προσλαμβάνουσες παραστάσεις. Επιπλέον, καλούνται να επιλέξουν εκείνα από τα στοιχεία του κειμένου που τους είναι απαραίτητα για τη συγκεκριμένη περίσταση επικοινωνίας και να τα παρουσιάσουν με το κατάλληλο ύφος.

B. ΚΕΙΜΕΝΟ

Με ιδιαίτερη επιτυχία υψώθηκε η αυλαία της φετινής καλλιτεχνικής περιόδου στην Εθνική Λυρική Σκηνή. Το εναρκτήριο έργο, η «Τόσκα» του Πουτσίνι, εντυπωσίασε με τη ισορροπία ανάμεσα στο μουσικό και το οπτικό μέρος και αναμφίβολα υπήρξε μία από τις καλύτερες παραστάσεις των τελευταίων ετών. Η όπερα παρουσιάστηκε σε συνεργασία με την αντίστοιχη λυρική σκηνή της ιταλικής πόλης Τζέζι.

Το μουσικό μέρος εγνήθηκε ο γνωστός και από παλαιότερες εμφανίσεις Ιταλός αρχιμουσικός Αντζέλο Καβαλάρο. Η εξοικείωση του με το έργο ήταν προφανής από τον τρόπο με τον οποίο στήριζε τους τραγουδιστές, αναδεικνύοντας ταυτόχρονα και τις συμφωνικές ποιότητες της μουσικής. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ήταν η άρια στην τρίτη πράξη της όπερας, όπου η ορχήστρα προανήγγειλε το θέμα, αναδεικνύοντας όλο του το εύρος, ενώ στη συνέχεια προσαρμόστηκε στα δεδομένα του τραγουδιστή.

Ο τενόρος Μάριο Μαλανίνι υπήρξε η πρώτη από τις ευχάριστες εκπλήξεις. Με άνετη, εύηχη και ομοιογενή φωνή απέδωσε το ρόλο του ζωγράφου χωρίς δυσκολία και γοήτευσε με τη μουσικότητά του. Το ρόλο του μοχθηρού αρχηγού της αστυνομίας απέδωσε ο βαρύτονος Σιλβάνο Καρόλι. Παρότι ο τραγουδιστής βρίσκεται στη δύση της σταδιοδρομίας του, η τεχνική του, η εμπειρία του, αλλά και το είδος του συγκεκριμένου

ρόλου, του επέτρεψαν να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στις απαιτήσεις, σκιαγραφώντας τον κυνικό χαρακτήρα με ιδιαίτερα σκοτεινά χρώματα. Τέλος, στον ρόλο της κεντρικής ηρωίδας, η Ινές Σαλαζάρ υπήρξε φωνητικά αγέρωχη και οπτικά επιθυμητή ως Τόσκα. Η τραγουδίστρια απέδειξε ότι διέθετε όλο τον φωνητικό και εκφραστικό εξοπλισμό της ενστικτώδους και πληθωρικής προσωπικότητας, γοητευτικής στην αφέλεια, τη θηλυκότητα και τη συναισθηματική της αμεσότητα.

Σε ότι αφορά το οπτικό μέρος, υπεύθυνος τόσο για τη σκηνοθεσία όσο και για τα σκηνικά και τα κοστούμια ήταν ο Νίκος Πετρόπουλος. Ο πολυπράγμων αρχιτέκτονας προτίμησε την παραδοσιακή λύση, που απέδωσε θαυμάσια χάρη σε εντυπωσιακά σκηνικά. Η ποιότητά τους υπήρξε υψηλή, τόσο από αισθητικής άποψης όσο και κατασκευαστικά. Επιπλέον, η μικρή σκηνή του θεάτρου λειτούργησε αυτή τη φορά θετικά, αφού επέτεινε ακόμα περισσότερο το ασφυκτικό κλίμα του έργου. Η κίνηση των τριών πρωταγωνιστών ανταποκρινόταν απόλυτα στους στερεότυπους χαρακτήρες που υποδύονταν: το απόλυτο μελόδραμα, η ιστορία της ηρωίδας που συνθλίβεται ανάμεσα στα έντονα αισθήματα δύο ανδρών, πρόβαλλε με ζωνηρά χρώματα.

(Το κείμενο, ελαφρά συντομευμένο, προέρχεται από την κριτική του Νίκου Δοντά με τίτλο «Επιτυχημένο το ξεκίνημα της Λυρικής Σκηνής» που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Καθημερινή» στις 6.12. 1998.)

Γ. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Να εντοπίσετε τα θέματα που θίγονται σε κάθε παράγραφο του κειμένου και με βάση αυτά να δώσετε τον πλαγιότιτλο κάθε παραγράφου, αποτυπώνοντας συγχρόνως το διάγραμμα δομής του κειμένου.

(μονάδες 8)

2. Τηρώντας τη συνήθη δομή παρουσίασης μιας θεατρικής παράστασης, την οποία γνωρίζετε από το σχολικό σας εγχειρίδιο, και αξιοποιώντας τις πληροφορίες και όσα από τα σχόλια του κειμένου θεωρείτε απαραίτητα, να μετασχηματίσετε το κείμενο, ώστε αυτό να συνιστά μια σύντομη, έκτασης μιας παραγράφου, παρουσίαση της εν λόγω όπερας, με στόχο να πείσετε το κοινό να την παρακολουθήσει.

(μονάδες 12)

4ο κριτήριο για ωριαία δοκιμασία

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το κριτήριο αυτό αναφέρεται στην ενότητα που περιλαμβάνει την παρουσίαση και κριτική διαφόρων «αντικειμένων». Το κείμενο έχει επιλεγεί, λόγω της συνάφειάς του με μία επέτειο οικεία στα παιδιά, αλλά και λόγω της σαφήνειας και της ποικιλίας των σχολίων της κριτικού. Ειδικότερα, η ερώτηση α) είναι «κλασική» ερώτηση κατανόησης, η ερώτηση β) ζητεί από τον μαθητή να διακρίνει ανάμεσα στο πληροφοριακό και στο αξιολογικό υλικό του κειμένου εφαρμόζοντας γνώσεις και δεξιότητες που έχει αποκτήσει ήδη από τις ενότητες της είδησης, ενώ η ερώτηση γ) διερευνά την ικανότητα των παιδιών να κατανοούν την επιλογή του τίτλου, ο οποίος και δηλώνει συνοπτικά την οπτική γωνία του κειμένου. Οι τελευταία ερώτηση απευθύνεται ειδικά στην κρίση, εφόσον ζητεί αξιολόγηση, με βάση εσωτερικά (κειμενικά) χαρακτηριστικά.

B. ΚΕΙΜΕΝΟ

ΤΗΛΕΚΡΙΤΙΚΗ

Μαθήματα Ιστορίας

Όλοι σε παράταξη. Κάθε κανάλι ή καναλάκι με τηλεοπτικές κάμερες και ρεπόρτερ - κοράκια, βρέθηκαν πάλι στο Πολυτεχνείο, ελπίζοντας σε αποτυπώσεις αιματηρών συμπλοκών για την 25^η επέτειο της ηρωικής εξέγερσης των φοιτητών επί χούντας. Αλλά μόνον η κρατική τηλεόραση τίμησε το ιστορικό γεγονός προβάλλοντας εκπομπές μνήμης και ενημέρωσης, ενώ οι άλλοι άφησαν ανέπαφο το εμπορικό πρόγραμμά τους...

Ο εθνικός τηλεοπτικός φορέας παρουσίασε το ντοκιμαντέρ του Ροβήρου Μανθούλη «Η δικτατορία των συνταγματαρχών» (σε πρώτη προβολή), την ταινία του Δημήτρη Μακρή «Εδώ Πολυτεχνείο» που γυρίστηκε στο Μιλάνο το 1974 και το ντοκιμαντέρ του Νίκου Κούνδουρου «Τα τραγούδια της φωτιάς» παραγωγής 1975.

Ο Ροβήρος Μανθούλης στο ντοκιμαντέρ του, χρησιμοποιώντας κυρίως κοντινά πλάνα, δίνει στην εξιστόρηση των γεγονότων μια συγκινησιακή διάσταση, που ενεργοποιεί δίπλα στο λογικό και το θυμικό του εγκεφάλου. Κατάσταση που εντείνεται από την αλλοτινή και τωρινή παρουσία του εθνικού μας δικαστή κ. Γιάννη Ντεγιάννη, που με την ειρωνεία του είχε κατατροπώσει τους πρωταίτιους της χούντας, όταν οδηγήθηκαν στο δικαστήριο.

Το ντοκιμαντέρ αυτό δεν έδειξε μόνο όσα ήταν ήδη γνωστά από άλλες αναφορές στη χουντική επταετία. Αντίθετα, ενίσχυσε τα γεγονότα με νεότερα στοιχεία από την έρευνα του Αλέξη Παπαχελά στην Ουάσιγκτον, για να καταλάβουμε σε βάθος και έκταση το υπόστρωμα της φρίκης που βιώσαμε. Έπειτα από είκοσι πέντε χρόνια κάποιος μας είπε, επιτέλους, καθαρά ότι η συνωμοσία ήταν βασιλική και οι δυνάστες συνταγματάρχες, εκτελεστικά όργανα των στρατηγών που «με πρόφαση τους βασιλικούς διαταγμούς, αποφάσισαν να πάρουν οι ίδιοι την εξουσία με τη συμπαράσταση, αν όχι με την πρωτοβουλία των Ηνωμένων Πολιτειών»!

Η εικόνα και ο λόγος ζυπνάνε τη μνήμη και καθώς το ντοκιμαντέρ παίρνει διαστάσεις ελεγγείας, σταλάζει στους θεατές μια μελαγχολία, τελείως αντίθετη με τα έως τώρα αφιερώματα στη χουντική επταετία. Είναι ίσως ο καιρός που πέρασε, αλλά δεν γελάμε πια με την «ακαλαισθησία που βγήκε στην επιφάνεια», όπως είπε ο ποιητής Τίτος Πατρίκιος, ακαλαισθησία που βασιλεύει ακόμα. Η Κίτυ Αρσένη, ο Περικλής Κοροβέσης μιλάνε για βασανιστήρια, ωστόσο, αυτό το μάθημα ελληνικής ιστορίας με λόγια αλλοτινά και πληγές που έχουν λησμονηθεί, μοιάζει με εσωτερικό λυγμό χωρίς δάκρυα.

(Κείμενο, συντομευμένο και ελαφρά διασκευασμένο, της Μαρίας Παπαδοπούλου από την εφημερίδα «Τα Νέα»)

Γ. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- α) Ποια είναι η άποψη της συντάκτριας για την παρουσίαση της επετείου αφενός από την κρατική και αφετέρου από την ιδιωτική τηλεόραση;
(μονάδες 4)
- β) Να αναφέρετε τέσσερα σχόλια της κριτικής για το ντοκιμαντέρ του Ρ. Μανθούλη, με όποια μέσα και αν εκφράζονται (π.χ. επίθετα, ρήματα, φράσεις, σημεία στίξης).
(μονάδες 2)
- γ) Να δικαιολογήσετε την επιλογή του τίτλου της κριτικής.
(μονάδες 6)
- δ) Να εκτιμήσετε αν η τεκμηρίωση της συντάκτριας δικαιολογεί την άποψη και τα σχόλιά της. Να διατυπώσετε την εκτίμησή σας σε μία παράγραφο 100-120 λέξεων.
(μονάδες 8)

1ο κριτήριο για ολιγόλεπτη δοκιμασία

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το συγκεκριμένο κριτήριο για ολιγόλεπτη δοκιμασία ενδείκνυται να χρησιμοποιηθεί μετά την ολοκλήρωση της ενότητας της σχετικής με την παρουσίαση και κριτική μιας θεατρικής παράστασης.

Η ερώτηση διάταξης/ ιεράρχησης του κριτηρίου έχει στόχο να ελέγξει την ικανότητα των μαθητών να ταξινομήσουν μια σειρά αποσπασμάτων, τα οποία συνιστούν τη σύντομη παρουσίαση μιας θεατρικής παράστασης, εφαρμόζοντας έτσι στην πράξη τα όσα σχετικά έμαθαν στο οικείο κεφάλαιο. Η δεύτερη ερώτηση του κριτηρίου εξετάζει τη δυνατότητα των μαθητών να εντοπίζουν νοηματικές συνάφειες ανάμεσα στα ταξινομημένα πλέον αποσπάσματα και έτσι να χωρίζουν το κείμενο σε ενότητες και να δίνουν τον πλαγιότιτλό τους.

B. ΚΕΙΜΕΝΟ

- Η «Αυλή» είναι η ελεγεία της χαμοζωής. Χωρίς ίχνος ρομαντισμού και ωραιοποίησης ο Καμπανέλλης περιγράφει με ειλικρίνεια τη χαμοζωή, τον αγώνα για το μεροκάματο, την μιζέρια, τη γκρίνια, το φιλότιμο, την αχαριστία, την ανασφάλεια που προκαλεί αυτός ο τόπος στους ανθρώπους του.

- Τέλος, τη φοβερή Αννετώ, «ένα ρόλο μυθικό πια για το νεοελληνικό θέατρο», την παίζει η Μάρθα Βούρτση, και τον Ιορδάνη, τον κατατρεγμένο πρόσφυγα από τη Μικρασία, που θα τον πετάξουν κι άλλη μια φορά από το σπίτι του, τον παίζει ο ίδιος ο Κώστας Τσιάνος.

- Ο Γιώργος Ασημακόπουλος έχει στήσει ένα καταπληκτικό σκηνικό- μian ολόκληρη αυλή επάνω στη σκηνή- και πολλά τραγούδια της εποχής ακούγονται από τη γειτονιά σε διάφορες σκηνές του έργου, όχι άσχετα με όσα συμβαίνουν.

- Η παράσταση μένει πιστή στην εποχή του έργου και αποδίδει το κλίμα κάθε σκηνής και των εναλλαγών της. Προσπαθεί με έναν ποιητικό ρεαλισμό να αποδώσει την αλήθεια του έργου, αλήθεια που αφορά και το σημερινό Έλληνα, καθώς έχουν αλλάξει τα εξωτερικά πράγματα, αλλά όχι και η ουσία της ζωής του.

- Η «Αυλή των θαυμάτων», το έργο που καθιέρωσε τον Ιάκωβο Καμπανέλλη με την ιστορική παράσταση του Κουν το 1957, ανεβαίνει φέτος το χειμώνα στο θέατρο Βεάκη, με σκηνοθεσία του Κώστα Τσιάνου.

- Κυρίαρχος σε όλο το έργο είναι ο ρόλος του Στέλιου (Γιώργος Παρτσαλάκης). Μ' αυτόν ο Καμπανέλλης μας χάρισε τον πιο ολοκληρωμένο χαρακτήρα.

Πολυσύνθετος, με τις πολλές αντιφάσεις του έλληνα που τον κυνηγά η μιζέρια και κρέμεται από ένα όνειρο: να φύγει, να πάει αλλού, να φτιάξει τη ζωή του.

- Ο ρόλος του Ιορδάνη είναι ποιητικός. Τη φυγή του την πραγματοποιεί μέσα στην ίδια την αυλή, βάζοντας το στρώμα του πάνω σ' ένα ταρατσάκι. Εκεί πίνει το κρασάκι του, εκεί φτιάχνει ανεμόμυλους και караβάκια από χαρτί, από κει παρακολουθεί όσα συμβαίνουν στην αυλή -σαν το Χορό της αρχαίας τραγωδίας- εκεί θυμολογεί με την άπλα της ανατολίτικης ψυχής του.

- Το δεύτερο ζευγάρι της αυλής, επεισοδιακό, καθώς τη μια αγαπιούνται και την άλλη σκοτώνονται, είναι ο Μπάμπης και η Βούλα (Τάσος Χαλκιάς - Ελένη Κούρκουλα).

- Γυναίκα αυτού του φουκαρά κομπιναδόρου, του Στέλιου, είναι η ελληνορωσίδα Όλια (Φιλαρέτη Κομνηνού), κόρη ξεπεσμένων αριστοκρατών από τη Ρωσία. Μια ευγενική ύπαρξη μέσα στην αυλή, σαν από άλλο κόσμο.

- Ζουν κι αυτοί, όπως και ο Στέλιος, με το όνειρο της φυγής. Τα πουλάνε όλα για να μεταναστεύσουν στην Αυστραλία, αλλά πέφτουν θύματα ενός απατεώνα μεσάζοντα, πράγμα που ανακαλύπτουν την τελευταία στιγμή στο λιμάνι. Είναι σπαρακτική η σκηνή που επιστρέφουν άπρακτοι στην αυλή.

(Τα αποσπάσματα, διασκευασμένα, προέρχονται από την παρουσίαση του Β. Αγγελικόπουλου με τίτλο «Αγάπες και καυγάδες που χάθηκαν» -«Καθημερινή», 11. 10. 1998- για τη θεατρική παράσταση του έργου του Ιάκωβου Καμπανέλλη «Η αυλή των θαυμάτων».)

Γ. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Εφαρμόζοντας όσα έχετε μάθει για τη συνήθη δομή μιας παρουσίασης θεατρικού έργου, να βάλετε σε σωστή σειρά τα δέκα ανωτέρω αποσπάσματα, σημειώνοντας στο κενό μπροστά από κάθε απόσπασμα, τον ανάλογο αριθμό, αρχίζοντας από το 1.

(μονάδες 10)

2. Να χωρίσετε σε νοηματικές ενότητες το κείμενο που σχηματίστηκε από την κατάταξή σας και να δώσετε έναν πλαγιότιτλο για καθεμιά.

(μονάδες 10)

2ο κριτήριο για ολιγόλεπτη δοκιμασία

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο ειδικότερος στόχος αυτού του κριτηρίου είναι να δοκιμάσει την ικανότητα των μαθητών να διακρίνουν τα επιμέρους θέματα μιας παρουσίασης έργου τέχνης και να κατανοούν γιατί ο συντάκτης του κειμένου επιλέγει αυτά ανάμεσα σε διάφορα άλλα πιθανά καθώς και να διακρίνουν την παρουσίαση από την αποτίμηση (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, *Οδηγίες για τη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων στο Λύκειο*, Ο.Ε.Δ.Β. 1998, σ. 209).

B. ΚΕΙΜΕΝΟ

ΓΙΑ ΤΟΝ ΜΕΓΑΛΟ ΕΡΩΤΙΚΟ

Ο Μεγάλος Ερωτικός είναι ένας λαϊκός Θεός που ζει στην φαντασία μας απ' την στιγμή που γεννιόμαστε ίσαμε να πεθάνουμε, όμορφος, εφηβικός και αδιάκοπα ζωντανός.

Ο Μεγάλος Ερωτικός δεν φοράει γραφικά τοπικά ρούχα. Φοράει δικά του που συνθέτουν δύσκολους συνδυασμούς ήχων, ανάλαφρων χρωμάτων και ποιητικών ονείρων. Δεν περιέχει μηνύματα που εύκολα τα σβύνουν οι βροχές. Δεν αντιστέκεται.

*Από άσματος άρχεσθαι
και επί των μελισμάτων αυτού
συγκλίνατε τας κεφαλάς ομού
και άδετε μετ' εμού¹³*

Η σειρά που ακολουθούν τα ποιήματα αυτά των ελλήνων ποιητών σχηματίζει έναν αδιάσπαστο κύκλο τραγουδιών, μια λειτουργία για τον Μεγάλο Ερωτικό - κάτι σαν τους εσπερινούς Αγίων σ' ερημοκκλήσια μακρινά με την συμμετοχή φανταστικών αγγέλων, εραστών, παρθένων και εφήβων. Είναι μια λιτανεία περίεργη, όμως και τόσο φυσική, στην εσωτερική και απόκρυφη ζωή μας.

Προσπάθησα να δημιουργήσω απλά τραγούδια αλλά όχι κι εύκολα. Γι' αυτό διάλεξα με προσοχή τους τραγουδιστές που θα τα ερμήνευαν. Και πρώτα η Φλέρη Νταντωνάκη, με πάθος, σπάνια φωνή κι εσωτερική ένταση και ο Δημήτρης Ψαριανός, απέριττος, νεανικός και γνήσια λαϊκός. Και οι δύο τους τραγουδώντας στον Μεγάλο Ερωτικό, νομίζω δίνουν μαθήματα ήθους, αλήθειας και μαγείας στο λαϊκό τραγούδι.

---

¹³ Το τετράστιχο σημαίνει: «Αρχίστε με ένα τραγούδι και πλησιάστε τα κεφάλια σύμφωνα με τη μελωδία του και τραγουδήστε μαζί μου.»

Με τα τραγούδια αυτά αποτείνομαι στην πιο κρυφή ευαισθησία των νέων ανθρώπων κάθε ηλικίας κι όχι στους εφήμερους κι ανεξέλεγκτους ερεθισμούς τους.

Τα τραγούδια αυτά δεν είναι αισθησιακά. Λειτουργούν πέρ' απ' την πράξη, στο βαθύ αίσθημα που χαρακτηρίζει οποιαδήποτε σχέση, κάθε μορφής, αρκεί να περιέχει τις προϋποθέσεις γι' ανθρώπινη επικοινωνία.

Ο Μεγάλος Ερωτικός είναι μια σειρά από λαϊκά τραγούδια, που γράφτηκαν πρώτ' απ' όλα για να επικοινωνήσω εγώ ο ίδιος με όλα τα ελληνικά πρόσωπα που αγαπώ βαθειά, αυτά που γνώρισα, αυτά που θα γνωρίσω κι αυτά που δεν θα μπορέσω ποτέ μου να γνωρίσω. Κι ακόμη, μες απ' αυτά, να ενωθώ με την ψυχή του τόπου μου σε μια λειτουργία αθάνατη, ερωτική κι ελληνική.

(Το κείμενο είναι του Μάνου Χατζιδάκη και συνοδεύει τον δίσκο με τον τίτλο "Ο Μεγάλος Ερωτικός".)

Γ. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Από τα είδη των πληροφοριών μιας παρουσίασης δίσκου που δίνονται στη συνέχεια, να επιλέξετε εκείνα που περιέχονται στο ανωτέρω κείμενο. Έπειτα να δείξετε πού βρίσκεται καθένα από αυτά στο κείμενο, σημειώνοντας τις λέξεις που τα οριοθετούν.
  - α) Χώρος και χρόνος εγγραφής των τραγουδιών.
  - β) Μουσικό είδος στο οποίο ανήκουν τα τραγούδια.
  - γ) Κοινό στο οποίο απευθύνονται.
  - δ) Θέμα και περιεχόμενο των τραγουδιών.
  - ε) Μουσικά όργανα που ακούγονται στον δίσκο.
  - στ) Αποτίμηση της ερμηνείας των τραγουδιών.
  - ζ) Συντελεστές τραγουδιών (συνθέτες, στιχουργός, τραγουδιστές)

.....
(μονάδες 12)

2. Λαμβάνοντας υπόψη τους στόχους του συνθέτη κατά τη σύνταξη αυτής της παρουσίασης, να δικαιολογήσετε σύντομα τις επιλογές του ως προς το είδος των πληροφοριών και το ύφος του κειμένου.

(μονάδες 8)